

26 § va-lagen

Att tomtYTEavgiften uppgick till 85 procent av den totala anläggningsavgiften för industrifastighet har inte ansetts vara någon grund för avgiftsnedsättning.

A F AB (nedan kallat bolaget) äger fastigheten G T 39:6. Fastigheten, som ingår i verksamhetsområdet för Göteborgs kommuns allmänna va-anläggning, är belägen på Hisingen i Göteborg inom område som omfattas av detaljplan. Detaljplanens ändamål är angivet som industriändamål och fastigheten är taxerad som industrienhet – annan tillverkningsindustri. På fastigheten bedrivs försäljning och lagring av trävaror av F T AB. Företaget har 22 anställda. Fastighetens totala areal är 24 461 kvadratmeter. Fastigheten är bebyggd med kontor och lager, vilka har en sammanlagd yta av cirka 10 000 kvadratmeter. Av dessa utgör 700 kvadratmeter kontor och personalutrymmen fördelat på två våningsplan. Sistnämnda utrymmen inrymmer totalt 7 toaletter med tvättställ, 2 kök med diskbänk samt 3 duschutrymmen. Övrig del av byggnaden utgörs av lager.

Göteborgs kommun genom Kretsloppsnämnden har påfört bolaget anläggningsavgift för anslutning av fastigheten till den allmänna va-anläggningen för ändamålen ren- och spillvatten med sammanlagt 501 514 kr enligt 2003 års taxa. Avgiften består av servisavgift med 28 000 kr, förbindelsepunktsavgift med 43 000 kr och tomtYTEavgift, 430 514 kr. Nämnda belopp och i det följande angivna belopp är exklusive mervärdesskatt.

TomtYTEavgiften är uttagen med stöd av § 5 och § 7 mom. 4 i Kretsloppsnämndens från den 1 januari 2003 gällande va-taxa. I bestämmelserna stadgas bl.a. följande:

§ 5

TomtYTEavgift erläggs för utbyggnad av ledningsnät samt omhändertagande av dagvatten. Avgiften per m² tomtYTE anges i särskild bilaga 1. TomtYTEn utgörs av fastighetens areal enligt förrättningskarta, nybyggnadskarta eller annan karta som huvudmannen godkänner.

För fastighet som huvudsakligen används för bostadsändamål tas tomtYTEavgiften ut endast intill ett belopp som motsvarar summan av servisavgiften och förbindelsepunktsavgiften, med den förra beräknad som för servis utförd i samband med nyanläggning av ledningsnät.

I den särskilda bilagan 1 som avser anläggningsavgifter för 2003 anges i fråga om tomtYTEavgift att avgift betalas för de tre ändamålen dricks-, spill- och dagvatten med 22 kr per m² tomtYTE.

§ 7 mom. 4

För fastighet som tidigare inte nyttjar den allmänna va-anläggningen och inte heller erlagt gatukostnadsbidrag för avlopp eller anläggningsavgift enligt va-taxa erläggs vid anslutning av ett eller två ändamål anläggningsavgift enligt nedan:

b) Vid avgiftsskyldighet för endast ett eller två av ändamålen V, S eller D, 60 % respektive 80 % av tomtYTEavgiften enligt § 5.

Bolaget väckte talan mot Kretsloppsnämnden avseende den del av påförd anläggningsavgift som utgörs av tomtYTEavgift. Den aktuella tomtYTEavgiften är

beräknad enligt följande ($22 \text{ kr/m}^2 \times 24\,461 \text{ m}^2 \times 80 \% = 430\,514 \text{ kr}$). Avgiften är enligt bolagets uppgift betald.

Bolaget yrkade i första hand:

att Va-nämnden skulle fastställa att anläggningsavgift för fastigheten G T 39:6 skulle nedsättas till 90 000 kr exklusive mervärdesskatt och att Kretsloppsnämnden skulle förpliktas att till bolaget återbetala 411 513 kr jämte mervärdesskatt på beloppet och i andra hand:

att Va-nämnden skulle fastställa att anläggningsavgiften för fastigheten i fråga sätts ned till 142 000 kr exklusive mervärdesskatt och förpliktar Kretsloppsnämnden att till bolaget återbetala 359 513 kr jämte mervärdesskatt och i tredje hand:

att anläggningsavgiften sätts ned till 190 680 kr med förpliktande för Kretsloppsnämnden att till bolaget återbetala 310 833 kr jämte mervärdesskatt och i fjärde hand:

att Va-nämnden skulle nedsätta anläggningsavgiften till ett belopp som nämnden finner skäligt och förplikta Kretsloppsnämnden att till bolaget återbetala skillnaden mellan detta belopp och det av Kretsloppsnämnden fakturerade beloppet om 501 513 kr före mervärdesskatt jämte lagstadgad mervärdesskatt på mellanskillnaden.

Kretsloppsnämnden bestred bolagets yrkanden.

Bolaget anförde till stöd för sin talan bl.a. följande:

Avgiftsuttaget strider mot bestämmelsen i 26 § va-lagen om en rättvis och skälig avgiftsfördelning. Bolaget hänvisar till den rättspraxis som utvecklats där det fastslagits att avgiftsfördelningen i princip skall ske efter den huvudsakliga nytta som varje särskild fastighet har av va-anläggningen och med bortseende av huvudmannens kostnader för fastigheten i fråga. Vidare hänvisas till de fall där det fastslagits att nyttoprincipen inte tillräckligt beaktats när anläggningsavgiftens storlek bestämts enbart med hänsyn till fastighetens areal och inte därjämte annan faktor såsom våningsyta eller antal lägenheter. Regeringsrätten har i RÅ 1979 ref. 2:42 och RÅ 1985 ref. 2:66 bl.a. uttalat att tomtytan inte kan tilläggas den vikten att den bildar underlag för den större delen av anläggningsavgiften (se även beslut av Statens va-nämnd 1994-06-26 i mål Va 144/93).

Vidare har i praxis ansetts att tomtytan inte är ett bra instrument för att bestämma anläggningsavgiften för en fastighet när det som i bolagets fall är fråga om anslutning till den allmänna va-anläggningen för annat ändamål än dagvatten. Om huvudmannen för den allmänna va-anläggningen trots det använder tomtytan som beräkningsgrund vid anslutning för sådant annat ändamål, måste justering av anläggningsavgiften göras för att undvika orimliga konsekvenser, se beslut av Statens va-nämnd 1994-01-27, BVa 95 och 1992-12-02, BVa 91.

Det finns inte någon särskild omständighet som medför att fastigheten kan antas ha större nytta av den allmänna va-anläggningen än någon annan fastighet inom området. Den huvudsakliga delen av fastigheten upptas av virkeslager som inte belastar den allmänna va-anläggningen. Några särförhållanden i fråga om fastighetens beskaffenhet och läge eller några förhållanden i övrigt som är ägnade att relativt sett avsevärt fördyra va-försörjningen till fastigheten föreligger inte heller.

Kretsloppsnämndens taxetillämpning medför att fastigheten i oskäligt hög grad får stå för kostnaderna för den allmänna va-anläggningen. Redan det förhållandet att bostadsfastigheter, genom begränsningsregeln i § 5, får en avsevärt lägre avgift än bolagets fastighet innebär ett orättvist och oskäligt avgiftsuttag. Härtill kommer att avgiftsuttaget är orättvist och oskäligt även på den grunden att ett flertal fastigheter inom området pålagts en betydligt lägre anläggningsavgift än den som påförts bolaget. På en av de intilliggande fastigheterna, T 38:17, bedriver H T Terminal verksamhet. Bolaget har etablerat sig på hela fastigheten – ett område överstigande 30 000 kvadratmeter – men har ändå erlagt en avgift som enligt uppgift endast uppgår till 90 000 kr exklusive mervärdesskatt. Även en annan grannfastighet, T 39:2, har erlagt en avgift om cirka 90 000 kr. På denna fastighet finns tre bostadshus och där bedrivs även ett flertal olika verksamheter, bl.a. jordbruk, snickeri, daghem och bageri.

Bolaget sammanfattar sin talan enligt följande:

Det angivna beloppet under förstahandsyrkandet, 90 000 kr, grundas på att den för bolaget påförda anläggningsavgiften inte skall uppgå till ett högre belopp än vad de närliggande fastigheterna G T 38:17 och G T 39:2 erlagt. Det angivna beloppet under andrahandsyrkandet, 142 000 kr, grundas på att avgiften i fråga inte skall överstiga summan av servisavgiften och förbindelsepunktsavgiften i enlighet med gällande rättspraxis. Det i tredje hand angivna beloppet, 190 680 kr, motsvarar det belopp Kretsloppsnämnden angett för en avstyckad del av fastigheten.

Kretsloppsnämnden anförde till stöd för sin inställning bl.a. följande:

Göteborgs kommuns Kretsloppsnämnds va-taxa är upprättad med VAV:s (numera Svenskt Vatten) normalförslag till va-taxa som förebild. Det är således vedertaget att fördela avgiftsskyldigheten mellan i kollektivet ingående fastigheter efter dess tomtyta. Det enda undantag som görs från denna regel är att det beträffande fastigheter som huvudsakligen används för bostadsändamål fastslagits i praxis att tomtteavgiften inte får överstiga summan av servisavgiften och förbindelsepunktsavgiften. Kretsloppsnämndens taxa är också utformad efter denna princip. Sökandens fastighet är inte en bostadsfastighet utan en industrifastighet och det undantag som gjorts i praxis och som utmynat i taxans begränsningsregel är därför inte aktuellt i detta fall.

Vad bolaget anfört beträffande avgiftsuttaget avseende andra fastigheter saknar betydelse för bedömningen av avgiftsuttaget för bolagets fastighet.

Bolaget tillade: I fråga om bolagets fastighet betjänar den allmänna va-anläggningen endast ett fåtal sanitära installationer inom en byggnad som upptar mindre än 700 kvadratmeter av fastighetens totala areal om 24 461 kvadratmeter. I övrigt består fastigheten av lagerlokaler och virkesupplag där det inte finns va-installationer. Grovt räknat saknar således 97 procent av ytorna på fastigheten behov av va-installation. Oavsett att Kretsloppsnämndens va-taxa är upprättad med utgångspunkt från VAV:s normalförslag är det med hänsyn till de i målet anförda omständigheterna skäligen påkallat att reducera tomtYTEavgiften.

Kretsloppsnämnden tillade: Bolagets fastighet är ostridigt en industrifastighet, inte en bostadsfastighet. Industrifastigheter är i allmänhet arealmässigt större än bostadsfastigheter, i många fall väsentligen större och är i motsvarande mån också i högre grad exploaterade för sitt planmässiga ändamål. Till skillnad från bostadsfastigheter kan industrifastigheter nyttjas i den industriella verksamheten på andra sätt än för bebyggelse, bl.a. för uppställning av fordon och maskiner, upplag, utomhuslager och kommunikationsytor.

Fastigheten är till väsentlig del bebyggd – cirka 10 000 kvadratmeter. Av i målet ingivna fotografier framgår att praktiskt hela fastigheten är eller har varit bebyggd och att även övriga ytor tagits i anspråk för parkering, upplag etc. Fastigheten är således helt ianspråktagen för sitt planenliga ändamål. Hela fastigheten har därmed också nytta av den allmänna va-anläggningen. Va-installationens beskaffenhet och det individuella nyttjande härav som någon fastighetsägare från tid till annan må tillgodogöra sig saknar betydelse för frågan om bolagets avgiftsskyldighet.

Va nämnden yttrade:

Det är ostridigt mellan parterna att fastigheten i fråga är en industrifastighet och skall hänföras till kategorin annan fastighet vid bestämmandet av anläggningsavgift enligt taxan. Tvisten i målet gäller enbart den del av uttagen anläggningsavgift som avser tomtYTEavgift.

Bolaget har i huvudsak gjort gällande att den för fastigheten bestämda tomtYTEavgiften är oproportionerligt hög i förhållande till dels övriga avgiftsfaktorer i taxan, dels övriga fastighetskategorier i taxan. Kretsloppsnämnden har mot detta invänt att avgiftsuttaget är i enlighet med taxa och rättspraxis och överensstämmer med avgiftsreglerna i lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar, va-lagen.

I fråga om tomtYTEavgiften i förevarande mål är förenlig med va-lagen gör nämnden följande överväganden.

Fastigheten är ansluten till den allmänna va-anläggningen såvitt avser ändamålen ren- och spillvatten.

Enligt va-lagen får huvudmannen för en allmän va-anläggning ta ut avgifter av ägarna till anslutna fastigheter för att täcka kostnaderna för va-verksamheten. Avgiftsskyldigheten skall enligt 26 § samma lag fördelas mellan abonnentfas-

tigheterna efter skälig och rättvis grund. I rättspraxis har fastslagits att detta innebär att fördelningen i princip skall ske efter den huvudsakliga nytta som varje särskild fastighet har av va-anläggningen.

Taxan som ligger till grund för debiteringen i förevarande mål innehåller tre avgiftsgrunder, nämligen servisavgift, förbindelsepunktsavgift och en tomtyteavgift. En sådan fördelning har i sig i praxis godtagits såsom väl förenligt med den tidigare nämnda nyttoprincipen.

Bolaget menar att i denna fördelning utgör avgiften för tomtyta så stor andel av den totala anläggningsavgiften att tomtyteavgiften därmed inte kan sägas spegla fastighetens nytta av den allmänna va-anläggningen.

Vad gäller betydelsen av tomtytan som en faktor vid bestämmande av avgiftsskyldighet skiljer sig i rättspraxis bedömningen åt beroende på om fastigheten tillhör kategorin bostadsfastighet eller kategorin annan fastighet.

Regeringsrätten har i flera mål haft att pröva frågan om va-taxa uppfyllt kravet på skälighet och rättvisa i 26 § va-lagen med hänsyn till den vikt som i taxan tillagts tomtarealen vad gäller bostadsfastigheter.

I rättsfallet RÅ79 ref. 2:42 uttalade Regeringsrätten således att tomtytan påverkar fastighetsägarens nytta relativt marginellt och då främst vad avser takavvattning och omhändertagande av ytvatten, medan kostnaderna för kommunen påverkas av tomtytan bl.a. beträffande nedläggandet av dagvattenledning. Regeringsrätten underkände kommunens va-taxa med hänsyn till att den ledde till alltför stora skillnader i avgiftshänseende mellan småhusfastighet med stor tomtyta och småhusfastighet med liten tomtyta.

I rättsfallet RÅ85 ref. 2:66 gjordes en liknande bedömning och Regeringsrätten uttalade bl.a. att tomtytan inte kan tilläggas den vikten att den bildar underlaget för den större delen av anläggningsavgiften.

Den här lämnade redogörelsen för rättsläget avser dock bostadsfastigheter. Detta mål rör dock inte tomtyteavgift för bostadsfastighet utan tomtyteavgiften för annan fastighet.

I fråga om tomtyteavgift för annan fastighet infördes en reduceringsregel i taxeförslag från VAV (numera Svenskt Vatten) genom VAV P44 1982. Reduceringsregeln innebar att tomtyteavgiften stegvis trappades av med stigande tomtstorlek. Bestämmelsen var ifråga om annan fastighet utformad så att tomtyteavgiften reducerades med 25 procent på den del tomtyta som översteg 5 000 kvadratmeter upp till 10 000 kvadratmeter, med 40 procent i intervallet 10 001 – 20 000 kvadratmeter och med 50 procent på den del tomtyta som översteg 20 000 kvadratmeter.

Genom VAV P 69 slopades dock den här redovisade rekommendationen för avgiftsreducering av större tomter vilken gällde båda kategorierna bostadsfastighet respektive annan fastighet.

Beslutet att slopa reduceringsregeln för tomtyteavgiften vid större arealer motiverades beträffades kategorin annan fastighet enligt följande (VAV P 69 s. 50):

”Någon enkel regel grundad på rättspraxis, såsom vid bostadsfastigheter, för att begränsa tomtyteavgiftens andel av den totala anläggningsavgiftens storlek finns ej och bedöms ej heller nödvändig. Liksom tidigare finns nämligen möjligheten att genom anstånd begränsa anläggningsavgiftens storlek med hänsyn till arten och omfattningen av den verksamhet som bedrivs på fastigheten.”

Det senare synsättet framgår också av det av Svenskt Vatten (tidigare VAV) utfärdade normalförslaget till utformning av kommunal va-taxa (VAV P 69 år 1991). I kommentaren till taxebestämmelserna avseende anläggningsavgift för annan fastighet uttalades bl.a. (s. 50):

”När det däremot gäller kategorin annan fastighet (i första hand industrifastigheter od) är det enligt VAV:s uppfattning uppenbart att fastighetens nytta av tomtarealen inte kan bedömas efter samma principer som gäller för bostadsfastighet. Industritomtmarken används i stor utsträckning för upplag (material, färdiga produkter), för uppställning av fordon och för transporter som är nödvändiga för verksamheten, utan att byggnader därvid erfordras.

Tomtyta för annan fastighet kan därför betraktas som nyttofaktor i betydligt större utsträckning än motsvarande yta för bostadsfastighet.”

Som tidigare redogjorts för är huvudprincipen enligt va-lagen att avgiften skall utgå efter fastighetens nytta av den allmänna anläggningen. Vidare skall som huvudregel gälla att varje fastighet skall – efter sin nytta – bidra till kostnaden för alla i anläggningen ingående ledningar och andra anordningar.

Enligt 27 § va-lagen skall avgift utgå enligt taxa som huvudmannen utformar i överensstämmelse med de grunder som anges i bl.a. 26 § samma lag. I sistnämnda lagrum stadgas, som ovan framgått, att avgiftsskyldigheten skall fördelas mellan fastigheterna efter skälig och rättvis grund.

Tomtytan – som i huvudsak är en kostnadsrelaterad avgiftsparameter - måste betraktas som nyttofaktor i större utsträckning för en fastighet i kategorin annan fastighet än för en bostadsfastighet. Tomtytan får väl anses spegla fastighetens nytta av den allmänna va-anläggningen. Göteborgs kommuns Kretsloppsnämnds anläggningstaxa innehåller dock ingen bestämmelse som reducerar tomtyteavgiften vid stora arealer när det gäller kategorin annan fastighet. Tillämpningen av taxan kan därför i fråga om sådana fastigheter med särskilt stora ägovidder leda till att tomtyteavgift är den helt dominerande delen av anläggningsavgiften. En sådan utformning av taxan innebär att tomtyteavgiften i praktiken saknar begränsning i förhållande till andra avgiftsparametrar och att den kan växa obehindrat när fråga är om avgift för annan fastighet. En sådan ordning anser nämnden inte utan vidare vara i överensstämmelse med de redovisade reglerna, utan avgiften måste prövas mot omständigheterna i det enskilda fallet.

I förevarande mål utgör den debiterade tomtYTEavgiften 85 procent av den totala anläggningsavgiften. I målet är upplyst att fastigheten har en total areal som uppgår till 24 461 kvadratmeter och att verksamheten utgörs av försäljning och lagring av trävaror. Avgiften omfattar ren- och spillvatten, men inte dagvatten.

Av utredningen framgår att en klyvning av fastigheten i princip skulle vara möjlig och i sådant fall ge en annan och betydligt lägre kostnad för bolaget. Redan av detta följer att det direkta sambandet i förevarande mål mellan nyttan av en växande tomtYTEareal och en linjärt växande avgift haltar. I stället framstår det som om nyttan så småningom tunnas ut.

Sammanfattningsvis finner därför Va-nämnden att tillämpningen av taxan på bolagets fastighet leder till en inte helt rättvisande kostnadsfördelning inom va-kollektivet. Det finns därför skäl att jämka avgiften. Utgångspunkten för beräkningsgrunden är dock fastighetens totala areal. Förhållandena motiverar därför inte en så stor jämkning som bolaget har begärt. Va-nämnden finner vid en samlad bedömning att tomtYTEavgiften skall sättas ned till skäliga ansedda 300 000 kr.

Kretsloppsnämnden förpliktades att till bolaget återbetala (430 514 – 300 000=) 130 514 kr jämte mervärdesskatt och ränta.

Beslut 2005-05-11 BVa 33

Mål nr Va 181/04

A F AB (bolaget) överklagade och yrkade i första hand att Miljööverdomstolen med ändring av Statens va-nämnds beslut nedsätter anläggningsavgiften för fastigheten T 39:6 i Göteborgs kommun till 190 680 kr exklusive mervärdesskatt och förpliktar Göteborgs stad att till bolaget återbetala 310 833 kr jämte lagstadgad mervärdesskatt på detta belopp.

Bolaget yrkade i andra hand att Miljööverdomstolen med ändring av Statens va-nämnds beslut nedsätter anläggningsavgiften med ett belopp som överstiger den av Statens va-nämnd beslutade nedsättningen om 130 514 kr och förpliktar Göteborgs stad att till bolaget återbetala mellanskillnaden mellan detta belopp och det av Göteborgs stad fakturerade beloppet om 501 513 kr före mervärdesskatt jämte lagstadgad mervärdesskatt på mellanskillnaden.

Göteborgs stad (staden) yrkade att Miljööverdomstolen, med upphävande av Statens va-nämnds beslut, avslår bolagets yrkanden.

Part bestrider motparts ändringsyrkande.

Bolagets utveckling av talan

Bolaget åberopar de omständigheter som anförts vid Va-nämnden, dock frånfaller man vad som anförts i punkt 4.1 a och b i ansökan den 26 november 2004. Det är endast tomtYTEavgiften som bolaget invänder mot. Grundavgif-

terna avseende servis och förbindelsepunkt är således ostridiga parterna emellan. Bolaget gör gällande att bolagets nytta av den allmänna va-anläggningen är mindre än vad Va-nämnden funnit. Att nyttan inte överstiger en tomtYTEavgift om 119 680 kr framgår av ett brev från Göteborgs vatten- och avloppsverk, bilaga 1 till bolagets ansökan av den 26 november 2004, i vilket Va-verket föreslagit en avstyckning av fastigheten som skulle medföra att tomtYTEavgift endast skulle komma att tas ut med ett belopp om 119 680 kr. Bolaget har också pekat på orimligheten i att slaviskt följa taxan även när denna leder till uppenbart oskäligen resultat. I sammanhanget skall nämnas att aktuell taxa för övrigt innehåller en möjlighet till avvikelse då tillämpningen av bestämmelser leder till uppenbart oskäligen följder (se § 28 i taxan).

Stadens utveckling av talan

Som Va-nämnden konstaterat har en taxekonstruktion som den Göteborgs stad tillämpar godtagits i praxis såsom väl förenlig med den nyttoprincip som stadgas i 26 § va-lagen.

Stadens taxa bygger i dessa delar också på VAV:s normalförslag till va-taxa enligt VAV P69 från 1991. Såvitt staden känner till tillämpas sedan närmare 15 år motsvarande taxekonstruktioner i åtskilliga kommuner.

Det är därför av intresse i målet att analysera de skäl som VAV anförde för att anta ett nytt normalförslag. Efter att ha konstaterat att aktuell praxis från Va-nämnden avsett bostadsfastigheter uttalade VAV i kommentaren till P69 att tomtytan för annan fastighet kan betraktas som nyttofaktor i betydligt större utsträckning än motsvarande yta för bostadsfastighet. Genom införandet av P69 ersattes det äldre normalförslag (P44) som byggde på delvis andra principer vad gäller uttag av tomtYTEavgift.

Det kan således konstateras att Va-nämnden genom sitt beslut inte bara åsidosatt den av Göteborgs kommunfullmäktige antagna taxan utan också VAV:s normalförslag och rubbar därigenom förutsättningarna för tillämpningen av kommunala va-taxor i de kommuner som likt Göteborg valt att tillämpa normalförslaget. Normalt tillerkänns VAV:s publikationer stor betydelse i va-praxis. I detta fall har Va-nämnden dock frångått normalförslaget till va-taxa och de principiella överväganden som skett däri.

Härtill kommer att industrifastigheter i allmänhet är arealmässigt större än bostadsfastigheter i många fall väsentligen större och är i motsvarande mån också i högre grad exploaterade för sitt planmässiga ändamål. För att huvudmannen skall få kostnadstäckning för utbyggnad av den allmänna va-anläggningen i industriområden och andra liknande områden krävs således längre ledningsdragning och innebär därmed ökade kostnader som måste ersättas av berörda fastighetsägare för att inte va-kollektivet i övrigt skall behöva bära de kostnader som utbyggnaden medför. Den aktuella fastigheten är i det närmaste fullständigt utnyttjad för bebyggelse och nyttjas i övriga delar i enlighet med dess planerliga ändamål. Staden anser att Va-nämndens redovisade skäl inte är tillräckliga för att frånga den princip som hittills rått i praxis.

Sålunda anmärker Va-nämnden mot att tomtYTEavgiften i det konkreta fallet uppgår till 85 % av den totala anläggningsavgiften. Efter Va-nämndens jämkning uppgår tomtYTEavgiften till cirka 60 % av den totala anläggningsavgiften. Staden kan för sin del inte se varför detta andelsförhållande skulle vara lämpligare. Sådana bedömningar in casu av tomtYTEavgiftens skälighet öppnar också för en inkonsekvent taxetillämpning och det torde för övrigt kunna ifrågasättas om en taxebestämmelse som bygger på fria skälighetsbedömningar är förenlig med va-lagen.

Staden ifrågasätter också Va-nämndens bedömning att en "klyvning" av fastigheten i princip skulle vara möjlig och i sådant fall ge en annan och betydligt lägre kostnad för bolaget. Bortsett från att klyvning endast är aktuell då en fastighet är samägd och att det rättsliga institut som Va-nämnden torde åsyfta utgörs av avstyckning, innehåller också taxan särskilda bestämmelser om debitering av anläggningsavgifter i fall då den styckade arealen inte tidigare legat till grund för uttag av anläggningsavgift. I sådant fall skulle den nybildade fastigheten åläggas avgiftsskyldighet inte bara för förbindelsepunkts- och servisavgift utan också tomtYTEavgift för dess fulla ägovidd. Avgiften för styckningslotten torde i sådant fall t.o.m. bli högre än vad som är fallet vid avgiftsuttag för en sammanhållen fastighet.

Det är inte heller så som Va-nämnden gör gällande att taxetillämpningen skall leda till en "helt rättvisande kostnadsfördelning inom va-kollektivet" för att taxans bestämmelser skall vara giltiga. Det är en given utgångspunkt för hela avgiftssystemet i va-lagen att avgiftsuttag sker efter schabloniserade förutsättningar och att det med hänsyn till de högst skiftande fastighetsförhållanden som aktualiseras ofta förekommer att avgiften i enskilda fall inte fullt ut avspeglar fastighetens nytta av den allmänna va-anläggningen. Något krav på att varje beräkningsfaktor i det enskilda fallet skall avspegla någon konkret nytta föreligger således ej enligt va-lagen.

Endast i de fall en fastighets areal storleksmässigt avviker väsentligt från vad taxan utgått från vid den på skälig och rättvis grund gjorda avgiftsfördelningen, kan en korrigering av taxeutfallet ibland vara påkallad. I målet kan konstateras att den aktuella fastigheten har en taxerad ägovidd om 24 460 m². Staden har gjort en översiktlig genomgång av industrifastigheter i kommunen och därvid kunnat konstatera att den största taxerade industrifastigheten i kommunen har en areal om 1.375.570 m², dvs. drygt 56 gånger större. Det finns i vart fall drygt 170 industrifastigheter som har en större areal än den i målet aktuella. Fastighetens areal är således inte på något sätt avvikande från vad som vanligt förekommande bland industrifastigheter i Göteborg.

Sammanfattningsvis är det stadens ståndpunkt att bolaget inte visat på några omständigheter som innebär att det finns skäl att åsidosätta kommunens taxa, ens i den del Va-nämnden bifallit bolagets yrkande.

Miljööverdomstolen som inhämtade yttranden från Sveriges Kommuner och Landsting och från Svenskt Vatten yttrade:

Som grund för bolagets talan görs gällande att den aktuella fastighetens nytta av va-anläggningen är mindre än vad som motsvaras av den påförda tomtyteavgiften om 430 514 kr. Då det av utredningen i målet framgår att hela tomtytan tas i anspråk för lagring och försäljning av trävaror, får bolagets talan anses innefatta ett påstående om att den vatten- och avloppstaxa för Göteborg, som gäller fr. o. m den 1 januari 2003 och som tillämpats i detta mål, inte vilar på skälig och rättvis grund enligt 26 § va-lagen. Också Va-nämnden har anlagt detta synsätt när den funnit att taxan inte överensstämmer med dessa regler, eftersom taxan saknar en bestämmelse som reducerar tomtyteavgiften vid stora arealer. Miljööverdomstolen delar inte denna uppfattning. I likhet med vad som framgår av yttrandena från Sveriges Kommuner och Landsting och Svenskt Vatten anser Miljööverdomstolen att det endast kan vara aktuellt att reducera en tomtyteavgift i ytterlighetsfall eller andra mycket speciella förhållanden då en taxeelig avgift inte alls kan anses stå i proportion till fastighetens nytta av den allmänna anläggningen jämfört med andra fastigheter inom samma kategori. Sådana fall tas om hand av bestämmelserna i 28 § i den nyss nämnda va-taxan. Med stöd av denna paragraf kan Kretsloppsnämnden besluta att avtal med avvikelse från taxan skall träffas med fastighetsägaren.

Hur stor andel av anläggningsavgiften som tomtyteavgiften utgör kan enligt Miljööverdomstolen inte inverka på bedömningen av om taxan bygger på skälig och rättvis grund. Inte heller är vad Va-nämnden anfört om verkan av avstyckning av betydelse för denna bedömning.

Miljööverdomstolen kan i likhet med Sveriges Kommuner och Landsting inte finna att den aktuella fastigheten trots sin storlek faller utanför ramen för den avgiftsfördelning som får anses gjord i taxan. Inte heller är bebyggelsens omfattning eller fastighetens användning sådan att förhållandena på fastigheten kan anses avvika från den avgiftsfördelning som taxan utgått från.

Med hänsyn till vad som anförts fann Miljööverdomstolen att stadens uttag av anläggningsavgift för bolagets fastighet vilar på skälig och rättvis grund. Va-nämndens beslut upphävdes och bolagets talan ogillades till alla delar.

Beslut 2006-05-02

Mål nr M 4341-05